

یکی محبوسه

منبرمات

یکی محبوسه : نسخه‌ی تقدیم - محمد فؤاد : نهالی - یعقوب قدری : مرادیده - احمد رفیق : یشیل بروسه یا تخت ایکن - احمد هاشم : « غربا خانه لقلقان » - فالخ رفقی : یشیل - م . صه : یشیلده تزیینات - محمد ضیا : اسکی بروسه - رمید : تورك صناعتی و بروسه‌ده‌کی محصولات - نجم الدین : یشیل جامع - مصطفی لطفی : بروسه‌ده بیلدیرمک دوکونی - م . شرف : جغرافیه بروسه - بروسی طاهر : بروسه‌لی اویمه‌چی فیخری - صلاح الدین رضا : بروسه‌ده محلی حیات - آرام غلانی : بروسه‌نک فتحی و موسویلر - محمد فؤاد : بروسه‌یه دائر وثیقه‌لر - محمد ضیا : بروسه‌ده ایک بوکجیلیکی - مصطفی زاهد : اولیا چلبیده بروسه - * * * : بروسه قابیلجه‌لری - مرهم‌س دلمز : بروسه اولری و خانلری - * * * : پیر لوتیده بروسه - * * * : شیخ کشتری و قره‌کوز - بروسه‌ده‌کی زیارتگاهلر ایچون رهبر و مختلف بروسه‌لی شاعرلردن پارچه‌لر -

اشغال آلتنده بروسه‌یه عائد خاطرملر

اسکی بروسه‌دن منظره‌لر : امیر سلطان سیتی

تورک صنعتی و برودده کی محصولات

یشیل جامعه برقایی وایی بخبره

کرک اخشاب و کرک چینی اوله رق نه نفیس اثرلر وجوده کتیر دکاری هیمن بیلیر .

بزه، تورک معاریسی هتدم کی مطالعاتی سرد ایدم کچر . شوخالده اقوام اسلامییه عالم صنعت داخلده بومعاریسک برصفت کاشفیه و ارمیدره تعبیر آخزله بونک عرب و ایران صنعتدن فرقی نهدر ؟

تورک عرقک آسیای غربییه نفوذونک دها ایلک زمانلرده انشا ایدان آبدات ابتداییه و کذلک بو عرقک ریشش اولدینی موافق کانه سندمه موجود اولانلره دقت اولنورسه تامایله کندیته مخصوص اوصافی حاضِر بر تورک صنعت معاریسک موجود اولدینی تسلیم ایلک لازم کلودر . صنعت معاریه ، بر تکامل صنایعک اکتام و مکمل بر ترکیبی کوستردیکی ایچون شوخالده کر عرب ، ایران و تورک معاریلری آرمسندمه تحاقلر موجود اولدینی میدانه قویه بیلیر ایسه ک تورک معاریسکده موجود اولدینی اثبات اولور . مختلف اقوام اسلامییه کجامع ایچون ابتدالرده قبول ایلدینی (تپ) یعنی شکل عمومی و اصلی آلمک : کرک عربلرک و کرک ایرانلرک جامع پلانلری ، بر آلولو ایله برده داخل بنا اولوق اوزره اساساً اینی قسمدن مرکبدر . عربلرده اساس ، جامعک برچوق ستونلری حاوی اولان قسم داخلیلیدر [مصرده این طولون و سائره جامعلری کی] . ایرانلر ایسه بالعکس آلولوقسنه دها زیاده اهمیت و بر مشلدر . یعنی بنایی کنیش بر آلولوک اوج طرفنده [فرانسیزجه] ا شکیلده تأسیس ایلکله برار بونانک شو اوججه سندن هر بریک اوزنه سنده معظم و محترم رقوبواسته

عاداً شرق اقلیمیله امتزاج ایش اسلوبلر حالئ آلدی . نه کیم نورعانییه جامعی ، بودورک الکایی بر مثالیدر . کذلک سلطان محمود تره سی بخبره لریک خارجی پارامققلری فرانسه ک ایمپراطورلق اسلوبونک الک کوزل بر اتموزجیدر .

شمدی ده « تورک صنعتنک » موجودیتنی دلایل سرد ایدرک اثبات ایدم .

تورک صنعتنک باشلیجه عنصرنی آماتولی قطع می تأمین و اخصار ایشدر . بوضاعتک او کوزل انکشافی حصوله کترین وسائل ، ایشته بو طوبراق اوزریده حاضرلادی . اول امرده شورای معلوم اولمالدرک تورک صنعتی سائر بعض صنعتلرک کچه تأثیر نفوذیه اوغرایسده اصلاً و قطعاً اولنرک بر تقلیدی دکلددر . بونی دهر زمان اثبات ایدم ک دلیل واردر .

تورکده - کندیسی سائر مسلمان صنعتکارلردن تمیز ایدن - یک جدی بر ذوق سلیمی واردر : ایرانلرک قفرعات و تفصیلات زائده ایله ملو و مترج ، هندلرک یک معلق و مشوش ، عربلرک یک تکلفی ، بیزاسلیرک یک ثقیل و غیر طریق آثاریه مقابل ، تورک آثارای ساده دره ، خفیدر ، و اوقوفاتی و کوزی دیکندیر یجی رحالی واردر . ایشته قورانه ساده ک ، خالصانه صافیت ، صمیمانه شوق و تپیج کی حاضِر اولدینی بعض اوصافدرک اونی سائر تأثیراته تابع اولمقدن قورنارمشدر . حاصلی تورک صنعتی ، کندیخی فرق و تمیز ایتدیرم ک بر شخصیتی حاضِر و طریق ذایت و بداعتمده طی ایتدیری محالی تمینه مساعد برچوق آبدات حصوله کتیرمشدر . جامعلرک علی اولان رفوقه مدرکبه دلالت ایدر . هله ترینانده تورک لک

نورده مستغرق اولان وطوبراقی ده اوغرامش اولدینی عظیم و متعدد تحوالمه شاهد خرابه لرله مستور بولان بولده زمردنک بوگون هر محله سنده مناره لری سیوا ته سر چکسکده اولان جامعلر موجوددر . بو آبدادن بر چونی متعدد زلزله لر یکیرمش و محافظه لریسه هیچ ده اعتنا ایدلمش اولدینی حالده الان قائم و پایداردرل .

بولردن الک زیاده حاضِر اهمیت اولانلری موضوع بحث ایتدین اول « تورک صنعتی » هتدمه عمومی برایی سوز سونیک ایشتم .

اول امرده شوقی قطعیتله بیان ایدم ک بر « تورک صنعتی » واردر . بونده فصل تردد ایدله بیلیرک عثمانی تورک لک احداث ایش اولدقلری بشون آبدانده تورک آبدملری عرب ، ایران ، بیزانس کی سائر آبدادن فرق تمیز ایتدیرم ک علامت مشهوددر . بو علامت میزه ایسه بالکنز آبدانده دکل ، اشیای صناعیه مختلفه یله ظاهردر . اوله ایسه بر « تورک صنعتی » موجود اولدینی تصدیق ایتمک قابل دکلددر .

مع مایه اون سکرنجی عصرک وسیطی بوضاعتی یکدیگرکندن تمامیه فرقلی ایکی بیوک دوره به تقسیم ایدن بر تارخ فاصلدر . بوده سلطان محمود اولک زمان سلطنتیدره بوهنگامه سیاسی ، اجتماعی ، صناعی و سائره نقاط نظر دن بیوک تبدیله رفوقه کلشدر . فی الواقع بو زماندن اعتباراً تأثیرات غربیه بو صنعت اوزرینه اجرای حکم ایلکله باشلادی و اون دردخی ، اون بشینی . اون آلتینی لونی ایله ایمپراطورلق اسلوبلری دتیلن اسالییک اصل تورک اسلوبه قارشیدنی کوردلی . لکن بو اون دردخی لونی و سائر اسلوبلری بوراده تماماً غریبه اولدینی کی تظاهرو تمثلی ایتدی .

غزل

دار دنیای دینک کم حفا بنیانیدر
مخت و درد و بلا و غم چهار ارکانیدر
دولته ایردم دین دنیاده ذلت اهلیدر
خواجهمود ایتمدبوز غم ایتدیک حسرانیدر
شول و شق کور کن کیوب مصلح کچنلر خلق ایچون
نیجه مصلح هربری کوه ستم قیلانیدر
شهرک اصلاحی نیجه اولسون کههرمفسدکه وار
یا اقدی محضری یا محتسب اوغلانیدر
هرنه وضع اولورسه اصلاح جهانده ضد اولور
غالباً دوران دهرک آخر ازمانیدر

بررسی علوی پناه ارغلو (۱۰ هجری عصر)

رباعی

کورد کجه لهن حسرتله آه ایدم بیلسم
اول غنجهنی سوز دله آگاه ایدم بیلسم
«عارف» ینه عزم سفر غربت ایدرم
اول کوزلری آهونی ده همراه ایدم بیلسم
بررسی عارف مینی اوقات ۸۸

هر حاله بونایالکیز ترینانک مختلفه الاولون اولمی
جتهله جالب دقدرد .

اولو جامع . — غایت بسیط بر پلانه کوره
وجوده کتیرلش اولان بو جامع ۷۸۱ سنه
هجریهسته طوغری مراد اول طرفدن باشلانلی
ویلهلیرم بازیدخان جانبند انشاهه دوام اولنه رق
۸۱۸ ده چایی سلطان محمد اول طرفدن اکال
واتام ایدلدی . بو جامعک جالب دفت اولان
اقسای انجی یک نادر اولان تپه جامرله برده
یک ماهرانه و اعتکارانه تصنیع ایدلش بولنان
منبر محتشیدر .

یشیل جامع . — چایی سلطان محمد خان
اول طرفدن ۸۱۸ سنه هجریهسته تأسیسه
ابتدار اولنان بو جامع تورک صناعت معماریه
و تحتیه سنک بدیع برآمودخیدر . توسیای ،
طرز انشایی حقیقه « دور صناعتکارلرک
درین معلومات هندسیه بی حائر بولندقلرته دلالت
ایتمکدهدر .

یشیل جامعک بلانی بالخاصه غایت بسیط اولتی
اعتبارله جالب دقدرد . شویله که : اساسا کنیش
برمرهدن عبارت اولوب بونک داخلنه بدی مربع
دها ترسیم ایدلشدره بونلرک الکیو مرکزی

سبب ، برده اقلیم اوله کرکدر . چونکه تورکارک
اشغال ایتدیکلری برلرک اقلیمی صفوق اولدیی
ایچون ده محفوظ بناله احتیاج وارایدی . وسط
بنای اشغال ایدن اوکنیش اولونک برقاذهسی
یوقایدی . بوجتهله مطلقا آلو یاقتی لازم کنیجه
اونی بناتک خارجه و مثلاً اوک یا بان طرفه
یادیلر [سلیانیه ، بی جامع ، سلطان احمد
جاملری کی] .

معلومدرک بر آبدیه اولتی اوزره وجوده
کتیرلین برنای معظم یعنی اوسنی اورتیلی برمدلن
عبارت اولان براتر محتتم ، اول امرده اوحنک
کتیشلکی ، وسعتی نقدر زیاده حسن ایتدیر
و بویوله نقدر زیاده اجرای تأثیر ایدرسه معمارینک
آبداته متعلق قسمتنک تعقیب ایتدیک غایبهده
اوقدر یاقلاشمش اولور . حال بویله اولنجه غنائی
جامی عرب و ایران جوامعدن دها زیاده غنایه
یاقلاشمش دیکدر . اوله ایسه غنائی معماریهسی
« بنای بر مرکز اطرافنده طولیلجه وجوده
کتیرمک » مثله سنک حانی هدف اتخاذ ایتمدر
دییه بیلکیز . خصوصی اولرده ، حاملرده یاقخود
برآولو اطرافنه انشا اولتمش مدرسه لره ،
تره لره و یاجوامعهده بپوکاچالشدی و بومعمارینک
عنصر انشاییده — حتی اختشاب دخی اولسه —
قیه اولدی . شوقیه مرکزیه ایسه بنایی عادتا
نظر لره تحیم ایتدیردی .

تورک صناعتی حقدده سرد ایله دیکیز شو
معلوماتدن صکره بوسناعتک برهستهده حصوله
کتیردی بوجوامع شریفه دن یالکیزک مهم اولان
برقانی مختصرا ذکر ایتمکله اکتفا ایدم بیلسم .
مرادیه . — طقوز نیچی عصر هجریده و سلطان
مراد ثانی زماننده انشا اوانان بو جامع — بان
جهه سنده تمامیه کوریه بیلکیز اوزرم بکدیگری
ولی ایدم بیلسم صورتده مرتب طاش و طوغله کنی
انشا اولتمدر . بوندن بشقه بالخاصه منخله کنی
کرل اوزرندده صورت ماهرانه ترکیب ایدیلن طوغله
و جیتی صفحات متوالیه سندن متشکل رنگارنگ
زیینات ، لطیف بر تأثیر حصوله کتیرمکدهدر .

دخی برقه انشا ایدرک بوججهله آلولونک ناظرین
اوزرندده اجرای تأثیر ایتمسه دها زیاده اهمیت
و برملرند [تبریزده کورک مدرسه کی] . شو
حاله برعب جامنک آلولونه کیرلجه ، انسانک
کوزی اوکننده دوز بر دیوار بولنورکه بودیوارک
چاییسه ده دوزدر . حال بویله بر ایران جامنک
آلولوسنده طوران ادم ، ینه اوکننده بناتک
دیواری کوردر ایدم بودیوارک اوزرندده معظم
و محتتم کنیش قبول بولنور و بنا دیوارنک اوزر —
ندکی چایی دخی دوز اولیوب اوزرندده برقیه بی
حاوی اولور .

تورکارک شکل بناسنه کنیجه دیش ایدک
آسیای غربیه نفوذ ایتدیکلری زمان وجوده
کتیرلش اولدقلری بنالری بر (تپ) یعنی شکل
ارانه ایتمکدهدر . بویی شکل ایسه مرکزی
قبه بی حاوی اولان هیئت بنادر . فالحققه غنائی
معماری ، بنایی محتتم کوستمک لزومی حسن
ایتدیک ایچون بونایی کتیرینه لایق منظره ماهی
و بره جک اولان — برقیه ایله اورغشدر . ایسته
هیئت عمومی معنای اعتبارله تورک بنایی عرب و ایران
میان سندن شوجله آیرلش بولندی و بوسونلده
تورکارک اسکان ایدلکلی نواحیده آرتق اوزرندده
برآولوسی اولان جامع و بنال انشا اولماز اولدی .
مثلاً تره لک و سائر بنالک اطراف دیوارله احاطه
ایدلدی و اوزرندده برقیه رکز اولندی یعنی
بویجه مرکزی بنایی اشغال ایتدی . واقعا یزانلیرده
دخی بویله مرکزی قبه بی مانی کوریلور ، لکن
بوگون متعذرکه یزانلیر دخی قبه بی اقوام
شریفه دن بالخاصه (الجزیره) دن آلدیلر . شوالده
تورکارک هر نقدر یزانلیرک بویجه اصولی تکمل
ایتدیرلرسه ده هر حاله کتیرلیرله برلکده بواصول
انشای آسیای غربیه کتیرمشر و بنا علیه اسکان
ایتدیکلری برلده نه عربلرکی ستونلی اقسام داخلیه بی
حاوی بنال ، نه ده ایرانلر کی جسم و محتتم
مدخللری حاوی جهلرله احاطه ایدلش کنیش
برآولوی حاوی اولان بنال یاغشلا ایدی . دیک
آرتق وسطی آولو قاقیور ، و مرکزی قبه بی حاوی
منفرد بر بنا وجوده کلیر . وسطی آلولونک قاقیور

اولو جامع ، بروسه منظره سنک ایچنده

غزل

عارض دلبرکم آندہ خط عنبر بو برتر
برکستاندر که بر سر سنبل هندہ برتر
صنمہ قدک کی کلزار لطاقتدہ سنک
برنہال ناز نورس عرصہ دجلو برتر
قامتک نخل کی کورمش دکلدر باغبان
باغ حسن ایچرہ اگرچہ سرورل ہر سو برتر
میوہ چین اولسہ عجیبی «عاصمی» خستہ دل
شاخ قدکدن کہ جانا آندہ شفتا پتر

بررسی عاصمی [۱۰۳۰-۱۰۷۷]

..

ایتم فراغ او آفت مشکین کلالہ دن
دل پارہ پارہ اولسہدہ چون شانہ نالہ دن
بیزسہ جای بوسہ خطک نولہ رقیب
جاهل محل خیال ایدہ من اول رسالہ دن
ساقی نکتہ دان اکہ درلر کہ فہم ایدہ
جام لزوم درونی حظ پیالہ دن
نوش شراب عصرہ غم و برسون بڑہ
اکدار دہری کچدم «امینا» ازالہ دن

بررسی امین [۱۲ نغمی عصر]

..

مست و مدهوش شراب عشقلہ آلودہ بز
یرہ کچسہ کنبد چرخ فلک آسودہ بز
زلف ساحر سپر رویندن دلی بند ایلدی
سیریمز وار محنت ایلہ پنچہ جادودہ بز
بحر فکر حسن ولعل دایرہ مستغرق
ماہی آب حیاتز ہر دم ای سودہ بز
اولسہ حسن اسبابی خوابانہ «شوقیہ»
چارہ بوقدر میلہ کوردک اول کوزی آہودہ بز
بررسی شوقی [۱۰۷۸-۱۱۰۰]

..

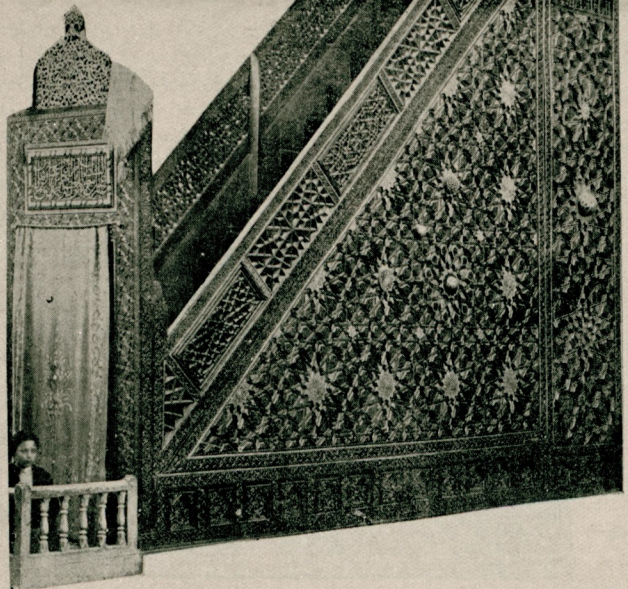
الکدہ جام می ساقی رخک عکسیلہ برکلدر
بوڑمک بادسی ہباشک خون آلود بلبلدر
اولورسم حسرت زلف سیاہکلہ گیاہ آسا
بتن نا حشرہ دک خاک مزارم اوزرہ سنبلدر
نہ ممکن قیل قدالہ «ومیانی» نقش ای «کاتب»
چکلمز صفحہ آغوشہ براہجہ تخیلدر

بررسی کاتب مصطفی [وفات ۱۱۱۳]

تریناتک احتشامی اک اوفق تفرعات تحتہ سنک
یک ماہرانہ اولان طرز، اجراسی، بتون اقسام
انشائیہ سنک تمامیلہ آہنکدار اولمی، کرک
داخلہ و کرک خارجہ حاوی اولدی بی یک متعدد
ترکیب متنوعہ مک زینت و تنوع خارق العادہ می
اعتباریلہ یشیل جامع، تورک معمارینک کرکدن
اک کوزل برمنوہ می اولہرق کوستریلہ یلور.
بناتک جہ سندہ کی شجرہ لرلہ مدخلنک ترتیبات
منحوتہ می خارق العادہ در. ہلہ داخلک جینی
تریناتی کوزی قاشدیرہ حق، و انسانہ حیرت
وبرہ جک برکوزلکدہ در.

بو جامع شرقی انشا ایدن معمارک اسمی
داخلہ کوریلن شوکتاہ ایلہ معلومز اولمشدر:
«قدم ہندہ نقش العمارۃ التریفہ بیدافر الیاس علی
فی اواخر رمضان المبارک سنۃ سبع وثمانیۃ»
خلاصہ، تورک معمارینک باشلیجہ عناصری
آرتق بروسہ ابداتندہ کندنی کوستردی کہ بودہ
پلائک بر مرکز اطرافندہ طویل اولمی، بناقسم
خارجینک ساجوق معمارینسہ نسبتہ دہا سادہ
و عادتہ دہا محترمز بولنمی و ترینات داخلہ نکدہ
خالی و متوجات زینتلرلہ ماہم وجینی لوحا لرندن
متشکل اولمیدر.

و میر

اولو جامعک منیری